

Az egyén és a csoport A szociálpszichológia alapfogalmai

Osváth Viola
2012. szeptember. 18

Szociálpszichológia

- Az egyén és a társadalom kapcsolatát ragadja meg
- Társas lény
- Fontos szerepe a társaknak

Festinger: Társas összehasonlítás elmélete

- Összemérjük magunkat a többiekkel
- Teljesítmény és vélemények területén
- Bizonytalan helyzetekben
- Hozzánk hasonlókkal
- Cél: + önértékelés

Versengés és/vagy kooperáció

- Versengés külső csoporttal

Sherif-Sherif: Gyerektábor kísérlet: versengő helyzetben nagy indulatok keletkeztek

Kibékíteni, de hogyan?

(Pl. meggyőzés, értékek, + tulajdonságok)

! Fölérendelt célok, együttműködés

Szerep

- Emberek között létesülő formális viszonyok; lehetővé teszik az emberek számára, hogy egyéniségük sérelme nélkül bekapcsolódjanak az intézmények, szervezetek, rendezett együttélési minták rendszerébe
- Sajátos reagálási mód
- Pozíció: hely, amit az egyén a szociális rendszerben elfoglal.
- A szerepviselkedés az egyén sajátja, + a társadalomba beilleszkedés módja.

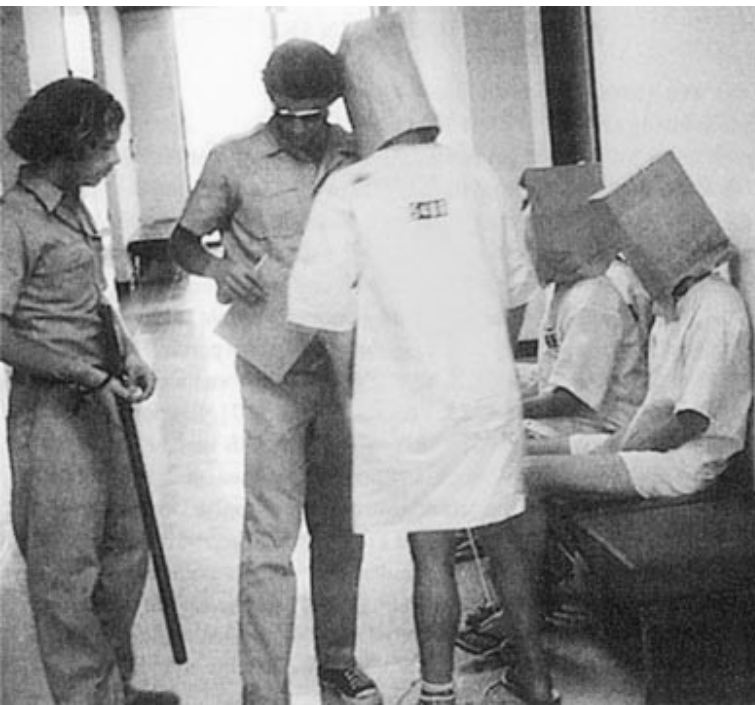
Szerepelvárások

- Kann elvárások (megteheti)
- Soll elvárások (meg kéne tennie)
- Muss elvárások (kötelező)

Szerepelmélet

- Emberek teremtik, másikat szab
- Zimbardo: Stanfordi börtönkísérlet: a szerep felvétele durva agresszióba is átmehet

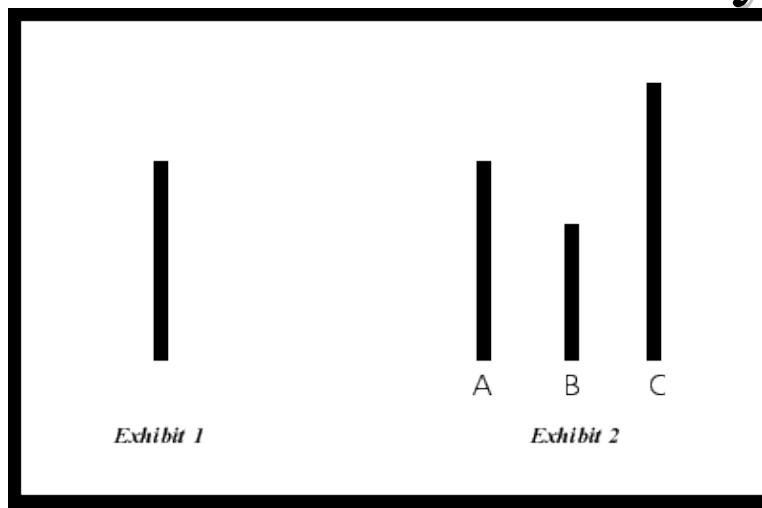
Társak hatása

- ✦ Allport: egyszerű és bonyolult feladatok
 - „Társas serkentés”
 - „Társas gátlás”
- ✦ Társak együttműködése- kisebb erőfeszítés, nem ellenőrizhető-> „Társas lazulás”
- ✦ Szemtanú hatás: -> minél nagyobb a segítségre képes nézők csoportja, annál kisebb a segítség valószínűsége („felelősség megoszlik”)
 - ✦ Segítő modell szerepe: javítja

Konformitás

- Alkalmazkodás, csoport konvencióinak elfogadása (Asch kísérlete: vonalak becslése)
- A csoport nyilvánvalóan téves állítását nem merik megkérdőjelezni
- Ha valaki megtöri a konformitást bármilyen irányba, merik vállalni a véleményüket

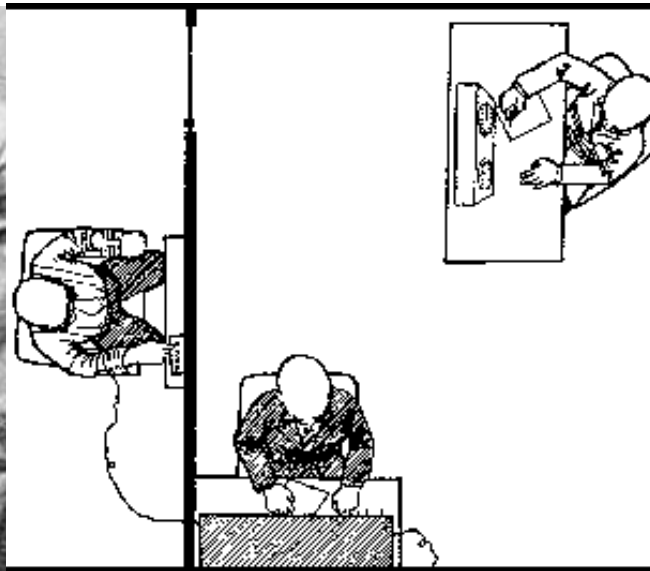
Társas fertőzés

- LeBon- csoportbefolyásolás
- Pl. tömeges gyilkosságok
- Egyéniségvesztés (dezindividuáció)
- Tényezők: csoport mérete + anonimitás

Engedelmesség

- Azt hisszük szabadon döntünk
- Milgram: engedelmesség vizsgálata: akár halálos áramütést is adnak általános helyzetben

- Engedelmességet befolyásolja:
 - Nem éreznek felelősséget
 - Felügyelet + példák
 - Másik teremben a tanuló
 - Kísérletvezető közelsége

Tekintélynek engedelmeskedés erős befolyás!

„ Bizonyos körülmények között a leghétköznapibb tisztességes ember is bűnözővé válhat”.

Előre nem látszik a kimenetel: a kísérleti személy belemegy. Adott szó megszegése?

Engedelmesség csökken, ha kísérletvezető nincs jelen, közelebb az áldozat, mások „lázdása”

Attitűdök

- Attitűd: pozitív vagy negatív viszonyulás
- Bejósolják a viselkedést, ha:
 - Erősek és konzisztensek
 - Speciálisan kapcsolódnak a viselkedéshez
 - Közvetlen tapasztalatokon alapulnak
 - Tudatosan rendezettek

Internalizáció

- Befolyásolás: attitűdünket is módosítani akarják.
- „láb az ajtórésben” technika (az elkötelezettség csak akkor hatásos: ha az nyilvános, erőfeszítést igényel és szabadon választott)
- Attitűdváltozáshoz az egyik út a viselkedés változtatásán keresztül vezet

Kognitív disszonancia elmélet

- Attitűddel ellentétes viselkedés-> feszültség
- Ellentmondásmentes világképre törekvés
- Disszonancia attitűdváltozást hoz létre
- Igazoljuk a viselkedésünket
- Disszonancia csökkentése: pl. dohányzás
- Unalmas feladat 20\$ vagy 1\$
- Többi alternatíva leértékelése választási lehetőség esetén
- + Önészlelés elmélete: emberek attitűdjeikre cselekvés alapján következtetnek

Előítélet

- Speciális attitűd
- Társadalmi összehasonlításból fakad
 - Kognitív összetevő: sztereotípa
 - Affektív összetevő: előítélet
 - Cselekvéses összetevő: diszkrimináció

- Előítélet kialakulása:
 - Személyes tapasztalatok
 - Másoktól átvett
 - Szociális kategorizáció
 - Kultúra része
 - Történelmi elméletek
 - Valós konfliktus
 - Pszichodinamikai elmélet

Adorno: tekintélyelvű személyiség. Kisebbséggel szemben előítéletet táplál. Személyiség egésze részt vesz az előítéletes attitűd kialakításában.

A sztereotípiák felülírása

- Individuáció: az emberek tulajdonságait személyre szabottan állapítjuk meg
 - Legyünk tisztában a sztereotípiáinkkal
 - Motiváció az előítéletmentes gondolkodásra
 - Figyelmi folyamataink tudatosítása
 - Kategorizáljuk újra a tapasztalatainkat
 - Kritikusan lássuk az önigazolási kísérleteinket (önigazolás: tetteinkhez igazítjuk véleményünket)